

N:o 51.

Af Herr Carl Ifvarsson: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande organisationen af underdomstolarne på landet.

Om å ena sidan det icke kan förnekas, att åtskilliga ganska samhällsvigtiga reformer på sednare tiden blifvit genomförda; så bör å den andra icke heller för- glömmas, att många sådana icke dess mindre ännu återstå, hvilka äro af tid och om- ständigheter högt påkallade. Den genom snabbare kommunikationsanstalter uppkomna liffigare samfärdseln i allmänhet, samt de i viss mån deraf redan framkallade förän- dringarne i lagstiftningen, rörande ej endast representationen utan äfven handels- och näringsförhållandena inom fäderneslandet, som under sednare tiden kommit till stånd, påkalla i sin ordning äfven förändringar uti snart sagdt alla andra lagar och institutioner. Åtminstone kan med full visshet påstås, att mycket, som i den vägen förut låg inom önskningsarnes områden, nu öfvergått till bestämda fordringar och måste utföras, om samhällets välbefinnande icke skall genom uraktlåtenhet deraf äf- ventyras. Hit höra synbarligen alla möjliga, till snabbhet, reda och enkelhet ledande reformer inom både rättskipningens och statsförvaltningens områden; något, som re- presentationen äfven uppmärksammat, derigenom att särskilda underdåniga framställ- ningar i sådant syfte blifvit hos Kongl. Maj:t gjorda uti flera till dessa områden hö- rande delar, bland hvilka må nämnas dels Rikets Ständers skrifvelse af den 28 Maj 1866, angående domstolsväsendets omorganisering, hufvudsakligen för vinnande af skyndsamhet i lagskipningen, och dels Riksdagens skrifvelse af den 15 Maj 1868, åsyftande vissa domsärendens öfverflyttande från administrationen till domstolarne samt embetsverkens förenklande, hvilka reformer, såsom af stor vikt, också otvifvel- aktigt erfordras, så fort ske kan. Då nu likväl de uti sistnämnda skrifvelse åsyftade ändamål äro af sådan beskaffenhet, att de sannolikt icke kunna i någon nämnvärd grad uppnås, med mindre domstolsväsendet dessförinnan ordnas, och detta så, att icke allenast den ifrågasatta skyndsamheten med nu dithörande ärenden vinnes, utan äfven, jemte denna, tillfälle beredes för andra och flera ärendens handläggande vid

underdomstolarne, än som hittills varit förhållandet vid domstolarne på landet, så torde denna organisation, samt frågan om huruledes densamma utan synnerliga uppoffringar eller andra olägenheter må kunna verkställas, i främsta rummet förtjena närmare uppmärksamhet, och detta isynnerhet på det möjligen i vägen liggande hinder må ju förr dess heldre kunna undanrödjas; och är det alltså i sådant syfte detta memorial aflåtes.

Det är en förut känd och erkänd sanning, att den långa tidsutdräkten med lagskipningen städse medfört och allt fortfarande vällar med skäl öfverklagade olägenheter, likasom att, med nuvarande få tingsterminer och många tingsställen, erforderlig snabbhet i lagskipningen icke kan uppnås; och med flera ärendens förflyttande till domstolarne, utan annan förändring, skulle påtagligen den öfverklagade olägenheten endast förökas. Således, om reformen skall medföra någon väsentlig nytta, måste domstolarne sammanträda oftare, t. ex. en gång i månaden, och tingsställena i någon mån inskränkas, så att domaren icke allt för mycket ställes på resande fot; men, enär domhufvudena på landet, efter all anledning, redan nu mångenstädes äro öfverhopade af göromål och framdeles skulle få sig ålagde ännu flera, samt dertill kommer, att gauska kännbara uppoffringar både af tid och penningar måste förorsakas ett stort antal rättsökande genom den förlängning i väg till tinget, som blefve en följd af flera tingslags sammansläende till ett, hvaraf måhända rättmätigt missnöje skulle uppstå; så lära ofvanberörda åtgärder icke vara hvarken tillfyllestgörande eller ensamme för sig fullt lämplige. Flera arbetskrafter måste sannolikt äfven anlitas för domaregöromålen på landet, om ändamålet utan särdeles olägenheter skall vinnas, och då sådana krafter säkerligen kunde erhållas inom ett icke så ringa antal af de mindre städerna, der de juridiska ärendena påtagligen äro af så ringa omfång, att en stor del af landtdomrarnes göromål ganska väl kunde medhinnas af samma embetsmän, som i detta hänseende sköta städernas angelägenheter, vore det antagligen ganska lämpligt att äfven desse toges i anspråk. Domsagorna på landet skulle alltså, der det lämpligen ske kunde, fördelas så, att vissa delar af dem förenades med närmast belägna städer, under en och samma domare eller domstol, och de öfrige komme att utgöra sjelfständiga domsagor för sig. Genom denna åtgärd kunde tingsställena troligtvis, utan synnerliga olägenheter för rättsökande, inskränkas till ett eller två inom hvarje domsaga; domstolarne kunde på det hela taget medhinna flera ärenden, utan att tillökning i embetsmännens antal påkallades, och detta kunde ske jemväl med ting en gång i månaden, hvarigenom således en icke oväsentlig lättnad för frågans ändamålsentliga lösning skulle uppkomma.

Såsom egentliga fördelar häraf bör med skäl kunna påräknas: för landet, att snabbhet i rättskipningen vunnas, utan att färden till tingstaden blefve alltför kostsam; för städerna, att lättnad kunde beredas i deras både i förhållande till folk-mängden och de juridiska ärendena otvifvelaktigt dryga utgifter till borgmästareaflöningen, hvilken icke dess mindre för närvarande lär i allmänhet vara otillräcklig

för bemälda embetsmäns utkomst; för land och stad gemensamt, att tingslokal och ransakningshäkte kunde byggas och underhållas af båda samfäldt; för domstolsordförandena, derigenom att icke allenast både arbete och inkomster dem emellan blefvo jemnare fördelade, än nu är förhållandet, utan äfven en väsentlig förminskning i embetsresor med thy åtföljande lindring i kostnader och besvärligheter skulle uppkomma; och slutligen för hela samhället, deri att reformerna inom statsförvaltningen i hög grad underlättades, hvarigenom besparingar både i arbete och utgifter måste uppstå. Härtill kan måhända läggas, att äfven tillfalle genom ofvanberörda organisation blefve beredt för utsökningsärendenas öfverflyttande på domstolarne, äfvensom att särskilda krigsdomstolar i fredstid kunde blifva öfverflödiga.

Under alla dessa omständigheter är det antagligt, att hvarken lands- eller stadsinnevånarne, der en förening under gemensam domare, på sätt ofvan är omförmäldt, ifrågasättes, skola motsätta sig förslaget, för så vidt det annars låter sig med lokala förhållanden väl förena.

Visserligen kan det antagas dels att städernas innevånare, af konstitutionela skäl, icke vilja förena sig med landsbygden under gemensam domstol och dels att de icke vilja afstå från dem nu tillhörande valrätt vid tillsättande af domare; men som i förra hänseendet föreningen kan ske under gemensam domare, utan att ledamöterna i rätten, der sådant ej önskas, nödvändigt behöfva äfven vara desamme för land och stad, och i det sednare det icke lär vara af särdeles vigt om städerna afstå deras valrätt eller landet äfven tillerkännes en sådan; så vill det synas, som dessa båda omständigheter voro af så jemförelsevis lättlost och underordnad beskaffenhet i förhållande till fördelarne af det hela, att de icke skäligen böra lägga hinder i vägen för reformens genomförande. Ett svårare hinder emot densamma torde deremot möta uti nuvarande embetsmäns rättigheter, nemligen för så vidt den närmaste framtiden härvid afses; men om ock detta binder icke i allo kan undanröjas, kan det likväl sannolikt i någon mån inskränkas, derigenom att dels öfverenskommelser möjligtvis kunna träffas emellan borgmästare i en och annan stad, å ena, och domhufvandena i angränsande landsorter, å andra sidan, angående vilkoren för de förres tidigare öfvertagande af de sednares göromål inom de delar af landet, hvilka annars skulle först vid nuvarande innehafvarnes afgång från sina embeten med städerna förenas, och dels att, i den mån ledigheter inträffa, de särskilda embetena, hädanefter och intill dess reformen hinner genomföras, tillsättas med vilkor, att tillträdarne skola vara underkastade de förflyttningar samt förändringar i tjänstgöring och aflöning, som för ändamålets vinnande finnas erforderlige. Under öfvergångstiden finge för öfrigt embetena till någon del bestridas af tillförordnade domare, på sätt redan nu eger rum, der ordinarie domhufvandena icke sjelfve kunna medhinna allt, ehuru flera embetsmän i så fall fingo dermed tillsvidare sysselsättas, medan åtskilliga borgmästare fortfarande fingo befinna sig i enahanda omständigheter, som nu, både i afseende på tjänstgöring och inkomster.

Genom hvad här ofvan är anfördt, torde åtminstone i någon mån få anses ådagalagdt: dels att en omorganisation af vårt domstolsväsende är i dubbelt, om icke flerdubbelt hänseende af behofvet påkallad; dels att dess skyndsamma genomförande är af särdeles vigt i flera hänseenden; dels att den bör afse, icke allenast snabbhet i rättskipningen, utan äfven beredande af tillfälle för flera ärendens handläggning vid underdomstolarne, än hittills varit och ännu är förhållandet vid domstolarne på landet, och dels att icke allenast en väsentlig lättnad vid denna organisations genomförande, med undvikande af särskilda uppoffringar eller synnerliga olägenheter, bör kunna i vissa orter beredas genom förening af städer och landsbygd under en och samma domare eller domstol, utan äfven, jemte lämpligheten och nyttan af en sådan förening både vid domsagornas fördelning och för framtida rättsskipningen, statsverket i följd deraf bör kunna beredas en besparing; hvarförutan vissa omständigheter till lättnad och påskyndande af reformens genomförande blifvit antyde, rörande embetsmännens ställning till frågan under dess öfvergångsstadium; Och får jag alltså, på grund af alla dessa skäl och omständigheter, vördsamligen hemställa:

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t, vid behandling af frågan om organisation af underdomstolarne på landet, täcktes vidtaga och föreslå åtgärder, ledande icke allenast till snabbhet i lagskipningen, utan äfven till beredande af tillfälle för handläggning af andra och flera ärenden vid samma domstolar, än de nu dithörande; äfvensom att Kongl. Maj:t dervid ville taga i öfvervägande dels om icke åtskillige af rikets mindre städer — efter vederbörandes hörande — må kunna med vissa delar af landet under gemensam domare eller domstol förenas och domsagorna derefter lämpligen fördelas, och dels om icke, vid inträffande ledigheter, hädanefter och intill dess reformen hinner genomföras, det vilkor må vid utnämmandet fästas, att innehafvarne af dessa befattningar skola vara underkastade den förflyttning samt förändring i tjänstgöring och aflöning, som för ändamålets vinnande kan anses nödig.

Stockholm i Januari 1870.

Carl Ifvarsson.